

پرسش و پاسخ مهدوی

۱.

مهدویت یعنی چه و شامل چه موضوعاتی است؟

جواب: مهدویت یعنی اعتقاد به نهضت حتمی یک رهبر آسمانی از خاندان پیامبر اسلام که پیش از پایان جهان برای نجات آدمیان و گسترش عدالت و اسلام در سراسر گیتی می آید. که نامش مهدی ست.

موضوعات مهدویت عبارتند از: تمام معارف مربوط به امام زمان و شناخت منجی، امام زمان در قرآن و روایات، علل و آثار و فواید غیبت امام، وظایف منتظران، علائم و شرایط ظهور، ویژگی یاران و دولت جهانی امام عصر، اوضاع جهان قبل از ظهور، رجعت (بازگشت به دنیا)، بحث از دعاها و اماکن منسوب به حضرت، آسیب شناسی، تاریخ عصر غیبت صغری، ولایت فقیه و نیابت عام امام زمان در عصر غیبت کبری.

تاکنون به برخی از این موضوعات پرداخته ایم. در آینده نیز بیشتر خواهیم گفت. برخی از کتب جهت مطالعه بیشتر عبارتند از: کمال الدین و تمام النعمه، منتخب الاثر، مکمال المکارم، موسوعه الامام المهدی.

۲.

مشخصات و صفات ظاهری امام زمان چیست؟

جواب: بر حسب روایات و برخی ملاقات های معتبر میتوان گفت که امام مهدی:

- ۱- شبیه ترین مردم به پیغمبر اسلام. ۲- چهره ای زیبا، جوان حدود سی الی چهل ساله. ۳- قامتی متوسط و باریک و قوی.
- ۴- رنگ چهره، سفید مایل به سرخ (گندم گون). ۵- موی سر بلند و کمی مجعد و شگن دارد. ۶- پیشانی بلند و درخشان و دارای اثر سجده و دارای خال سیاه روی گونه. ۷- شانه های قوی و بزرگ. ۸- سینه ای فراخ. ۹- چشمان درشت و سیاه رنگ. ۱۰- ابروانی کشیده و بلند، بینی و ساق های باریک.

معرفی منابع برای مطالعه بیشتر: ۱- "معصوم چهاردهم" تالیف آیت اللهی. ۲- "یوسف زهرا" اثر آیتی. ۳- "مهدی امام حاضر" نوشته ی بهادری نژاد. ۴- "گل نرگس" تالیف محمدعلی شهاب.

۳.

مگر ممکن است انسانی مانند امام زمان اینقدر طول عمر داشته باشد؟

پاسخ: اکنون که سال ۱۴۳۸ ه.ق است، عمر حضرت ۱۸۳ سال است. عمر طولانی محال نیست بلکه غیر عادی است. تاریخ را که میخوانیم، میبینیم کسی نیامده برای انسان، حیوان و حتی گیاه، عمر خاصی تعریف کند. الان هستند افرادی بین ما که با توجه به شرایطی از جمله عوامل ارثی، محیط زندگی و نوع شغل عمری طولانی دارند. مثلاً:

گیاهان: در کالیفرنیا، درختانی با بیش از ۵۰۰۰ سال موجودند. (۱)

حیوانات: مُسِنِ ترین حیوان، لاکپستی است در جزایر "گالاپاگوش" با ۱۷۷ سال عمر. (۲)

انسانها: حضرت آدم ۹۳۰ سال، شیث بن آدم ۹۱۲ سال، انوش ۹۶۰ سال، کیومرث ۱۰۰۰ سال، عاد ۱۲۰۰ سال، نوح ۹۵۰ سال. (۳)

البته اگر کسی با کتب آسمانی خصوصاً قرآن آشنا باشد، میداند معجزه و کارهای خارق العاده ای از جمله طوفان نوح، سرد شدن آتش بر ابراهیم، تبدیل شدن عصای موسی به اژدها، تولد عیسی بدون پدر و زنده نگهداشتن یونس در شکم ماهی، تاکنون در دنیا واقع شده است. همچنین این طول عمر حضرت، منحصر بفرد نیست بلکه افرادی مانند الیاس، ادريس، عیسی و خضر نیز هم اکنون در قید حیات اند و عمرشان بسیار از امام زمان بیشتر است.

(۱) دایرة المعارف بریتانیایی ج ۱۴؛

(۲) دایرة المعارف آمریکایی ج ۱۷؛

(۳) تاریخ مروج الذهب ج ۲ و ۱.

۴.

آیا امام زمان به صدقات ما برای سلامتی شان و اعمال مستحبی ما به نیابت از ایشان نیاز دارند؟

پاسخ: شخصی به امام کاظم گفت روز عید فطر، شروع میکنم به یک ختم قرآن برای رسول الله، یکی برای حضرت فاطمه، یکی هم برای امامان... آیا این کار ثوابی برایم دارد؟ فرمودند: ثوابش آنست که در روز قیامت با آنان خواهی بود. (بحار ج ۹۸)

در عالم فیزیک و ماده، هیچ عملی بدون بازتاب و اثر نیست. ولو اینکه معصومین نیازمند اعمال ما نیستند، ولی خداوند هیچ عملی را بی اثر نمیگذارد. در روابط عاطفی، هدیه از بهترین ابزار جذب محبت است و میان هدیه دهنده و گیرنده ارتباط عاطفه و مهر برقرار میکند. مگر ممکن است امامی که مظهر محبت و عاطفست، در پی پاسخ به محبت کننده بر نیاید؟

البته لازم است بدانیم طبق احادیث، امام زمان نیز مانند سایر مردم دارای زندگی طبیعی و عادی هستند، ایشان هم در معرض امراض طبیعی و گرفتاریهای روحی و جسمی هستند. بنابراین صدقه و دعا و... دورکننده بلاهاست و در سلامت آن جسم و جان عزیز اثر خواهد داشت.

۵.

آیا امام زمان، دین جدیدی می آورند؟

جواب: قرآن، آخرین کتاب خدا و اسلام، پایان بخش همه ادیان آسمانیست و حضرت محمد(ص) آخرین پیامبر خداست. پس از ایشان، امامان مفسر دین بودند. در زمان خُلُفا و حُکام ظلم، خیلی از مسائل عمل نشد و برخی را نیز تغییر دادند و اهل بیت یا بر اساس تقیه سکوت کردند یا موفق به دفاع از اصل اسلام نشدند. بعد از غیبت امام زمان نیز خیلی از مسائل اسلامی مبهم ماند و هر یک از علما برداشت متفاوتی از احکام داشت. درحالیکه واقعیت یکیست و با وجود حضرت، اختلافات رفع میشود.

منظور از آیین جدید در روایات این است که حضرت تحریفات و نظرهای باطل را کنار میگذارند و بدعت ها را باطل میکنند و احکام اصلی اسلام را بدون سهل انگاری اجرا مینمایند. که این موضوع برای مردم که از اصل اسلام فاصله گرفته اند، تازگی دارد ولی این دین، جدید نیست.

۶.

آیا درسته که میگویند گناه کنیم تا امام زمان زودتر بیاد؟

جواب: هیچ منبعی نداریم که بگوید تکالیف شرعی مانند نماز، روزه، امر به معروف، مبارزه با فساد... در آخرالزمان ساقط میشود! و در آیات متعددی از قرآن دستور به رعایت احکام، اخلاق داده شده و مُفسدان را مُجرم معرفی میکند.

ثانیا در احادیثی که به وظایف منتظران اشاره شده، همه جا سخن از تقوا، عفاف، دوری از گناه... بوده.

توجه به این مثال نکته ی با ارزشی تقدیمتان خواهد نمود:

شما را به مهمانی ای دعوت میکنند. میپرسید کجاست؟ میگویند «خرابه ای پر از کثافات و آلودگی» میپرسید چه افرادی آنجايند؟ میگویند «به عده ظالم و آلوده که سر به تنشانی نمی آرزد» میپرسید چه خوراکی بعنوان پذیرایی میدهید؟ میگویند «غذایی کثیف و آلوده!» حال با توجه به اینکه شما دعوت شده اید آیا میروید؟! (بلا تشبیه) وجود نازنین امام عصر که پاکترین و ویژه ترین و مهمترین فرد عالم هستند را میخواهیم صدا بزنییم و دعوت نماییم به جامعه ای پر از ظلم و فساد، و پر از ظالم و خائن... آیا خدا بپذیرد؟

۷.

آیا امام زمان به شهادت میرسند یا رحلت میکنند؟

پاسخ: روایات در این زمینه مختلف است.

امام حسن مجتبی میفرمایند هیچ یک از ما امامان نیست جز آنکه مسموم یا شهید میشوند. (بحارالانوار ج ۲۷)

ارطاة میگوید: به من خبر رسیده است که حضرت مهدی چهل سال زندگی میکند، پس به مرگ طبیعی در بستر خویش از دنیا رحلت میکند. (فتن ابن حماد ص ۹۹)

در کتاب الزام الناصب درباره چگونگی شهادت حضرت آمده است، هنگامیکه سال ۷۰ به پایان رسد، و مرگ حضرت فرا رسد، زنی بنام "سعیده" از طایفه "بنی تمیم" ایشان را به شهادت میرساند، ویژگی زن این است که مانند مردان دارای

محاسن و ریش است، او از بالای بامی به هنگامیکه حضرت در حال عبور است سنگی به سوی ایشان پرتاب میکند و آنحضرت را به شهادت میرساند. (عقدالدرر ص ۱۴۹)

معرفی منابع برای مطالعه بیشتر: سیمای آفتاب اثر طاهری، موعودشناسی اثر علی اصغر رضوانی، بامداد بشریت اثر طبسی، آینده جهان اثر برنجیان.

۸.

آیا راهی برای آزمایش افرادی که ادعای رابطه با امام زمان دارند وجود دارد؟

پاسخ: اگر فرد یا افرادی مشاهده نمودید که حتی یکی از ویژگیهای زیر را داشتند، قطعاً آنها دروغ می گویند:

۱- ادعای ارتباط اختیاری با حضرت داشته باشند. ۲- ادعای نیابت خاص از حضرت را داشته باشند. ۳- مردم را به مسائلی دعوت نمایند که خلاف قرآن و سنت اهل بیت میباشد، که حتماً برای تشخیص این مساله از کارشناسان دینی کمک بگیرید. ۴- قصد اخاذی و باج گیری داشته باشند.

در تکمیل پاسخ، توجه شما را به این جریان جلب می نمایم:

یکی از مدعیان ارتباط با امام زمان، در زمان امام خمینی، با یکی از مسئولان بلندپایه ایران تماس گرفته، میگوید: پیغامی از حضرت برای امام دارم که باید حضوری به ایشان عرض کنم. گویا آن مسئول هم باور کرده که راست میگوید، جریان را به اطلاع امام خمینی رساند. امام در پاسخ فرمودند: به او بگویید من کور باطن هستم (بی دلیل چیزی را نمیپذیرم) اگر با حضرت ارتباط دارد، ابتدا پاسخ این سوالها را بدهد، بعد پیغام ایشان را بگوید: ۱- من یک چیزی را دوست دارم، آن چیست؟ ۲- چیزی را گم کرده ام، آن کجاست؟ ۳- ربط حادث به قدیم چیست؟

اما مدعی به جای اینکه پاسخ سوالات امام را بدهد، نامه ای سراسر اهانت نوشت که چرا ایشان از واسطه امام زمان برای اثبات ادعایشان دلیل خواسته اند! امام(ره) هم نامه را میفرستند که در جلسه ی سران قوا خوانده شود. (تا مدعیان دروغین رسوا گردند)

پرسشها و پاسخهای دانشجویی، ش ۲۸، ص ۱۰۱

۹.

نشانه ها و علائم زیادی درباره ی ظهور شنیده ایم، وظیفه ی ما چیه؟

پاسخ:

(۱) اینکه بعضی از علائم ظهور، هنوز تحقق نیافته، به معنای نفی لزوم انتظار در هر روز و شب نیست. چرا که در روایات آمده روز و شب در انتظار فرج باشید. در روایتی آمده که خدا امر ظهور حضرت را تنها در یک شب، مقرر خواهد فرمود، بنابراین باید همیشه آماده بود.

(۲) بعضی از علائم، حتمی و بعضی غیر حتمی اند. لذا با دیدن علائم بویژه غیر حتمی، توقع نداشته باشیم که بلافاصله ظهور محقق شود.

۳) بعضی از علائم به صورت معجزه اتفاق خواهند افتاد همچون صیحه آسمانی، لذا به صرف اینکه با جریان عادی سازگار نیست، نباید آنها را مردود دانست.

۴) علائم حتمی (خروج یمانی، خروج سفیانی، خسف بیدا، صیحه آسمانی، قتل نفس زکیه) هستند که حتما باید قبل از ظهور محقق شوند. بنابراین قبل از وقوع علائم حتمی، ظهور محقق نمیگردد.

۵) بدانیم آنچه باعث ظهور حضرت میشود، علائم نیستند. علائم فقط حکایت گر هستند. بلکه این شرایط ظهورند که ظهور را محقق و زمینه را فراهم میکنند.

۱۰.

چرا ائمه نیز آرزوی دیدار امام زمان را داشته‌اند؟

پاسخ: تمامی انبیا و امامان همواره در راه تحقق دین کوشیدند و در این راستا کوشش‌های پیگیر داشته و جان و مال خود را ایثار کردند و به اندازه‌ای در آرزوی رستگاری مردم بودند که آسایش را بر خود حرام کردند. از سویی در بشارات الهی تحقق کامل این آرزو را به دست مهدی موعود می‌دیدند. اینست که در امید وصال آن آرزوی نهایی در تب و تاب بودند و مردم را به آن انتظار تشویق می‌کردند.

امام صادق می‌فرماید: «اگر [روزگار] او را درک می‌کردم، سراسر عمر خود، به او خدمت می‌کردم». (۱)

سدیر صیرفی می‌گوید: روزی من، مفضل، ابوبصیر و ابان بن تغلب وارد منزل امام صادق شدیم. دیدیم آن حضرت بر خاک نشسته و عبایی پشمین در بر کرده و بسان مادر فرزند مرده‌ای که دلش آتش گرفته، گریه می‌کند. اندوه و غم تمام چهره او را فرا گرفته، اشک چشمانش بر روی گونه‌ها غلتیده بود. چنین ترنم و نجوا می‌کرد: آقای من غیبت تو خواب از چشم من ربوده و آرامش دلم را گرفته و گرفتاری‌ام را به ابد پیوند داده است...» (۲)

تمامی امامان در آرزوی این دیدار اشک انتظار ریخته‌اند. اشتیاقی که در ائمه معصوم ما دیده می‌شود روشن‌گر راهیست که نه تنها شیعیان، بلکه همه انسان‌ها باید برای خوشبختی و سعادت، آن راه را بروند.

۱. بحارالانوار ج ۵۱ ص ۱۴۸؛ مکیال المکارم ج ۱ ص ۱۳۷؛

۲. همان، ص ۲۵۸ ج ۱۲؛ بحارالانوار ج ۵۱ ص ۲۱۹

۱۱.

آیا امام زمان، هنگام ظهور، اموال ثروت‌مندان را به‌رغم میل باطنی آن‌ها، بین فقرا تقسیم می‌کند؟

جواب: هدف اساسی حضرت مهدی (عجل الله فرجه) اجرای عدالت و ریشه‌کن نمودن ظلم است. طبعاً چنین چیزی، نسبت ظلم به حضرت است و قطعاً چنین مسئله‌ای حقیقت ندارد؛ بلکه حضرت اموال حرام و چیزهایی را که به ناحق و ظلم از مالکان آن‌ها گرفته شده، به آن‌ها برمی‌گرداند.

نکته دیگر این که بر اثر رشد عقلی و معنوی انسان‌ها، مردم در کمک به فقرا و نیازمندان از همدیگر سبقت می‌گیرند؛ و چه بسا کسی که چند خانه دارد، خودش با میل و رغبت، خانه‌های خود را در اختیار دیگران قرار دهد، همانند آن چه هنگام ورود رسول گرامی اسلام (صلی الله علیه و آله) اتفاق افتاد و انصار خانه‌های خود را در اختیار مهاجران قرار دادند.

۱۲.

امام زمان در عصر غیبت چه میکنند؟

جواب: در غیبت کبری کارها و مشاغل و مسئولیت‌های امام زمان بسیار حساس و مهم است. اگرچه تصرفات و حکومت ظاهری بر اوضاع ندارند ولی ناظر بر اوضاع هستند و عنایاتی دارند. عمر طولانی شان در اطاعت خدا میگذرد. ایشان علاوه بر انجام تکالیف فردی، بر حسب حکایات بسیار آنچه مصلحت باشد مانند هدایت اشخاص، یاری دادن مومنین بر مخالفین، حل مسائل و مشکلات، شفای امراض، هدایت گمشدگان، تعلیم ادعیه، کمک مالی به نیازمندان، فریادرسی گرفتاران و... را انجام میدهند.

از جمله میتوان به بقای شیعه و سازمان رهبری و تشکیلات علمی و تبلیغی شیعه و فعالیت حوزه‌های علوم دینی و همچنین وجود انقلاب اسلامی در جهان امروز که همه علیه شیعه بسیج شده‌اند، اشاره کرد که دوام و بقای این توفیقات نبوده مگر به عنایات و توجهات حضرت مهدی. دقیقاً همانطور که امام زمان به شیخ مفید فرموده‌اند: «ما همواره به یاد شما هستیم» (کمال الدین ج ۱)

۱۳.

نائبان امام زمان چه وظایفی داشتند؟

پاسخ: آنچه قابل بیان است، نواب اربعه در طول غیبت صغری نقش بسیار مهمی داشته‌اند و وظایف آنها را میشود در امورات مختلف بیان کرد. مثلاً:

- ۱) زدودن شک و حیرت درباره وجود امام عصر
- ۲) حفظ امام از راه پنهان داشتن نام و مکان حضرت
- ۳) سازماندهی و سرپرستی سازمان وکالت
- ۴) پاسخگویی به پرسش‌های فقهی و مشکلات عقیدتی
- ۵) اخذ و توزیع اموال مربوط به امام
- ۶) مبارزه با مدعیان دروغین نیابت و بابیت و افشای ادعاهای باطل آنان
- ۷) آماده سازی مردم برای پذیرش غیبت کبری.

مطالعه بیشتر در کتاب ارزشمند تاریخ عصر غیبت تألیف پورسید آقایی

چرا حضرت در مکه ظهور می کنند؟

پاسخ: علت اصلی و حقیقی آن برای ما روشن نیست؛ ولی توجه به چند نکته باعث می شود، مکه مکان مناسبی برای ظهور باشد:

- ۱) مکه و کعبه قبله گاه مسلمین بوده و مردم هر روز بارها به سوی آن مکان مقدس توجه پیدا می کنند و در برابر آن سر به خاک می ساینند.
  - ۲) کعبه و مکه، مکان مقدسی است که انبیای بزرگوار الهی از آدم تا خاتم به امر خدا در آنجا حاضر شده و ضمن زیارت و طواف، عبودیت خود را نشان داده اند.
  - ۳) مکه زادگاه پیامبر خاتم اسلام و محل بعثت ایشان است. شاید ظهور حضرت ولیعصر در مکه بیانگر آن باشد که ظهور آن بزرگوار در ادامه حرکت همه انبیای الهی و اوصیای او و در راستای رسالت پیامبر اکرم است و او با ظهورش می خواهد قرن ها تلاش و مجاهدت پیامبران را به نتیجه برساند و دین حق را با استقرار کامل عدالت در جهان پیاده کند.
- کتاب آفتاب مهر، پرسش ها و پاسخ های مهدوی

آیا امام زمان جمعه ظهور می کند؟

پاسخ: اولاً، حکمت بعضی مسائل برای ما روشن نیست و ممکن است در آینده روشن شود؛

ثانیاً، از نظر اسلامی، جمعه، عید است و شرافت بسیاری دارد. از این جهت مناسبت دارد که ظهور حضرت مهدی که از اشرف حوادث عالم است، در چنین روز شریفی واقع شود. همان گونه که میلاد باسعادتش در جمعه واقع شده است. زیارت آن حضرت در روز جمعه مستحب به شمار می رود و سفارش گردیده است؛ از امام صادق روایت است که فرمودند: «قائم ما اهل بیت در روز جمعه قیام می کند.»

ثالثاً، مسئله وقوع ظهور در روز جمعه، امری قطعی و تغییرناپذیر نیست.

بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۲۷۹

مهدی موعود، ص ۱۰۶

حضور ایرانیان در دوره ظهور چگونه است؟

پاسخ: از روایات فهمیده می‌شود که تعدادی از سپاهیان حضرت مهدی ایرانی هستند و از آنان با تعبیرهای طرفداران سلمان فارسی، اهل ری، اهل مشرق‌زمین، اهل خراسان، گنج‌های طالقان، یاران درفش‌های سیاه، قمی‌ها، سرخ‌رویان، اهل فارس و... یاد شده است.

امام باقر در این باره می‌فرماید: نیروهایی با پرچم‌های سیاه که از خراسان قیام کرده‌اند در کوفه فرود می‌آیند و هنگامی که حضرت مهدی در شهر مکه ظهور می‌کند با آن حضرت بیعت می‌کنند.

و نیز فرمودند: یاران قائم ۳۱۳ نفرند و از فرزندان عجم‌اند.

الفتن، ابن‌حماد، ص ۸۵

الغیبه، نعمانی، ص ۳۱۵

۱۷.

آیا صدقه دادن برای امام مهدی صحیح است؟

پاسخ: آری، علاقه‌مندان به حضرت می‌توانند اعمال عبادی مستحب را به نیابت از ایشان انجام دهند و به ویژه از طرف آن حضرت و یا برای سلامتی وجود مبارک آن حضرت صدقه دهند، و این خود یکی از جلوه‌های زیبای نمایش محبت و ارادت به آن امام عزیز است.

سید بن طاووس - از علمای بزرگ شیعه - می‌نویسد: صدقه دادن از سوی آن جناب را پیش از صدقه دادن از سوی خود و عزیزانت قرار ده و دعا برای آن حضرت را بر دعا کردن برای خودت مقدم بدار و نیز در هر کار خیری که مایه وفای به حق آن حضرت است، آن بزرگوار را مقدم بدار که سبب می‌شود به سوی تو توجه فرماید و به تو احسان کند.

کشف المحجّه، ص ۱۵۲

۱۸.

آیا انحصار یاران حضرت مهدی به ۳۱۳ نفر، یک نوع تبعیض نیست؟

پاسخ: باید توجه داشت که یاران حضرت، منحصر در ۳۱۳ نفر نیست؛ زیرا حضرت، دارای سه گروه یار است که گروه اول آنان، ۳۱۳ نفرند. اینان، فرماندهان و بزرگان لشکر حضرت محسوب میشوند و موالیان ایشان اند. طبیعی است که هر لشکر، تعدادی محدود فرمانده دارد و بقیه، تحت نظر اینان در لشکر حضرت به سر می‌برند و امام را یاری میکنند. پس این نوع انحصار، تبعیض نیست، با توجه به این که یاران گروه دوم را لشکر ده هزار نفری و یاران گروه سوم را عموم مؤمنان تشکیل میدهند.

گفتنی است که دلیل خاصی در این که چرا یاران گروه اول ۳۱۳ نفر هستند وارد نشده است. شاید بتوان گفت: این که تعداد یاران امام مهدی همچون یاران پیامبر اکرم در جنگ بدر ۳۱۳ نفر است برای آن است که یاد و خاطره جنگ زیبای بدر زنده شود. جنگی که مسلمانان عده کمی بودند با تجهیزات نامناسب، و فقط تکیه بر خدا داشته و با ایمان وارد معرکه جنگ شدند. هدف حفظ اسلام و دین بود.

امدادهای خاص و ویژه الهی نازل شد، چنانچه در ابتدای سوره انفال (آیات ۷-۱۴) به آن اشاره شده است. جنگی که همه گروه‌های مسلمان آن زمان، در آن حضور داشتند. افراد سپاه از همه اقشار و سنین مختلف تشکیل شده بود و پیروزی قاطع مسلمانان در آن رقم خورد و بسیاری از سران مشرک و کافر سپاه مکه کشته شدند.

کتاب آفتاب مهر؛ پرسش‌ها و پاسخ‌های مهدوی

۱۹.

آیا خود امام زمان مایل و منتظر ظهور است؟

جواب: ابتدا باید بدانیم که امام زمان از همه ما بیش‌تر آرزوی ظهور را دارد و برای آن دعا می‌کند و بارها به شیعیان نیز فرموده‌اند برای تعجیل در ظهورم دعا کنید.

آن حضرت با دیدن این همه ظلم و فساد در دنیا، بیش از ما ناراحت می‌شود و منتظر روزی است که بتواند عدالت و معنویت و اسلام را در تمام جهان حکم فرما نماید.

طبق روایت امام صادق، منظور از مضطر (ناچار) در آیه ۶۲ سوره نمل، امام مهدی است؛ یعنی ایشان در دوران غیبت در حال ناچاری به سر می‌برند و هر آن منتظر پایان این دوران است.

الاحتجاج، طبرسی، ج ۲

تفسیر قمی ج ۲، ص ۱۲۹

۲۰.

آیا امام زمان، همه مسائل را، با شمشیر حل می‌کند؟!

پاسخ: بعضی‌ها تصور عامیانه‌ای دارند که وقتی امام زمان بیاید، با شمشیر همه مسائل را حل می‌کند! البته در جریان قیام حضرت، قطعاً شمشیر (سلاح) به کار گرفته خواهد شد، اما هم مقدمات بسیاری می‌خواهد و هم با لوازم بسیاری همراه خواهد بود.

آن روز هم که دستهای امام علی را بسته بودند، شمشیر بود ولی به دلیل نبودن آن مقدمات و لوازم، به کار گرفته نشد. این شمشیر همان شمشیر است که تنها موقعیت بیرون آمدن از نیام را خواهد داشت.

اگر بهره‌گیری از شمشیر بدون توجه به قواعدش بیان شود، آن وقت تصویری که دشمنان امام زمان از ایشان به جهان ارائه می‌دهند و مردم را از ایشان می‌ترسانند، تأیید می‌شود؛ تصویر یک سلطان ستمگر و بی‌تدبیر که وقتی بیاید، می‌خواهد همه مسائل را صرفاً با تکیه به شمشیر حل کند.

کتاب انتظار عامیانه عالمانه عارفانه؛ تالیف استاد علی‌رضا پناهیان

اگر زمان ظهور امام زمان مشخص است، تقاضای تعجیل فرج چه معنی ای دارد؟

پاسخ: زمان ظهور امام زمان نزد خداوند مشخص است، اما نزد دیگران مشخص نمی‌باشد. امام صادق: هر کسی برای ظهور امام قائم، زمانی را تعیین کند، او را تکذیب کنید. (۱)

در علم الهی گرچه همه‌ی مقدرات مشخص است، اما مشخص شدن مقدرات بر اساس اسباب و علل های آنها است. یکی از آنها، علل و اسباب های معنوی، دعا است که سبب شکل گیری بسیاری از مقدرات میشود. چنان که خداوند فرموده است:

اگر حضرت یونس اهل تسبیح و راز و نیاز با خدا نبود، تا روز قیامت او را در شکم ماهی نگاه می‌داشتیم. (۲)

علاوه بر اینکه علم خداوند به زمان ظهور به معنای نفی اسباب و علل ظهور نیست، بلکه، علم خداوند به زمان ظهور همراه با علل و اسباب آن از جمله دعا تعلق گرفته است و دعا، نقش بسزائی در تغییر مقدرات الهی دارد.

(۱) صافی گلپایگانی، لطف الله، منتخب الاثر، ص ۵۷۳.

(۲) سوره‌ی صافات، آیه ۱۴۶

آیا عبارت "وَ عَجَّلْ فَرَجَهُمْ" پس از صلوات، در احادیث آمده یا توسط علاقه مندان به حضرت اضافه شده است؟

پاسخ: امام صادق می فرمایند:

هر کس پس از نماز صبح و نماز ظهر بگوید: "اللهم صلّ علی محمد و آل محمد و عجل فرجهم"، از دنیا نمی رود مگر آن که قائم آل محمد را درک می‌کند.

سفینه البحار، ج ۲، ص ۴۹

منظور از شرایط ظهور چیست و با علائم ظهور چه تفاوتی دارد؟

پاسخ: شرایط یک پدیده به اموری گفته میشود که آن پدیده به آنها وابستگی وجودی دارد، و تا آنها نباشند آن شیء به وجود نمی آید. طبق این تعریف، شرایط ظهور به اموری گفته میشود که امر ظهور به آنها وابسته بوده و تا آنها محقق نشوند، ظهور رخ نمیدهد.

اما علائم ظهور به اموری گفته میشود که بیانگر نزدیکی امر ظهور هستند و تحقق هر یک از آنها نشانگر نزدیک شدن ظهور است. با توجه به این تعریف که از شرایط و علائم ذکر شد، تفاوت هایی بین این دو موضوع وجود دارد، منتها تفاوت اساسی این است که وابستگی ظهور به شرایط، یک ارتباط و وابستگی تام وجودی و حقیقی است، ولی علائم برای ظهور، فقط حالت کاشفیت دارند.

اختلاف ها و تفاوت های دیگری هم وجود دارد، از جمله اینکه نشانه های ظهور به صورت پراکنده و جدا از هم میتوانند رخ بدهند و در نهایت امام زمان ظهور کند، ولی شرایط باید با هم و در کنار یکدیگر باشند تا ظهور رخ دهد.

۲۴

آیا سرداب سامرا محل ظهور است؟

پاسخ: برخی از دشمنان تشیع مدعی شده اند که شیعه اعتقاد دارد که امام در سرداب سامرا غائب شده و در آنجا زندگی میکند و از آنجا ظهور میکند. ابتدا شخصی بنام سمعانی این اتهام را زد و دیگران نیز از او نقل می کنند.

علامه امینی میفرماید: شیعه قائل نیست که حضرت در سرداب غیبت نموده یا از آنجا ظهور می کند؛ بلکه قائل است آنحضرت از مکه و کنار خانه خدا ظهور می کند و سرداب محل ولادت حضرت بوده است. (تعلیقه بر برهان ص ۱۰۲) نتیجه اینکه علت قیداست سرداب سامرا تنها بخاطر محل ولادت حضرت و سکونت چند امام در آنجا بوده و سرداب هیچ ارتباطی با مساله غیبت، ظهور و سکونت ایشان در عصر غیبت ندارد.

۲۵

آیا هنگام ظهور مردم زیادی کشته خواهند شد یا هیچ جنگی نخواهد شد؟

پاسخ: افراط و تفریط در اسلام جایگاهی ندارد. برخی از حضرت چهره ای خشن نشان می دهند به گونه ای که او جوی خون راه می اندازد. برخی نیز می گویند هیچ جنگی نمی شود و قطره ای خون ریخته نخواهد شد.

روایات در این باره بر دو قسم هستند: ۱- روایاتی از عوام و اهل سنت: بسیاری از این روایات از شخصی بنام کعب الاحبار نقل شده که مشکل سندی دارند. ۲- روایاتی که از اهل بیت به ما رسیده: پس از بررسی این روایات روشن می شود که درباره حجم و شدت قتل و جنگ ها افراط و تفریط شده است.

بلکه واقعیت چیز دیگری است. سیاست امام زمان همان سیاست پیامبر اکرم است و گاهی رافت و عدالت ایشان حکم میکند که دشمنان سرسخت و لجوج - که هرگز با حکومت امام کنار نمی آیند و عدد آنان کم است- از سر راه بردارد.

کتاب تا ظهور؛ ص ۲۱۵-۲۱۷

۲۶

حضرت مهدی می فرماید: "اگر ما مراعات شما را نمی کردیم و یاد شما را از خاطر می بردیم، بلا بر شما نازل می شد"؛ پس این همه بلایی که بر سر شیعیان وارد میشود چیست؟

پاسخ: ابتدا لازم است اصل این جملات که در نامه ای برای شیخ مفید نوشته شده را بدانیم.

«سلام بر تو ای دوستی که در دین مخلص و در مورد ما به یقین مخصوص گشته ای، ما در مورد تو، خداوند را سپاس گزاریم... ما از یاری رساندن به شما کوتاهی نکرده، فراموشتان نمیکنیم. و اگر چنین نبود ناگواری ها بر شما نازل و دشمنان شما را نابود می ساختند...» (۱)

اگر دقت شود ذیل حدیث میگوید بلایی که باعث نابودی شیعیان میشود، نه اینکه سختی و گرفتاری هایی چون جنگ، زلزله و... دامن گیر هیچ یک از افراد نمیشود. چرا که این سنت الهی است و بلاها باعث تربیت و رشد انسان میشود.

همچنین مهمترین شرط این عنایت و تداوم آن، دینداری است که باید بکوشیم تا به دامن گناه و فساد سقوط نکنیم. (۲)

(۱) بحار الانوار، جلد ۵۳

(۲) پرسش و پاسخ دانشجویی، ج ۲۷

۲۷

آیا ناظر بودن امام زمان بر اعمال ما، منافاتی با ستار بودن خداوند ندارد؟

پاسخ: بر اساس روایات مختلف، امام زمان، چشم خدا در میان انسانهاست و هر سال اعمال و تقدیرات انسان ها، در شب قدر بر ایشان عرضه میشود. اما این روایات منافی با ستاریت خدا نیست؛ زیرا امام زمان واسطه فیض الهی و رابط خلق و خالق است و لازمه ی اینکه به بهترین وجه، این وساطت تحقق پذیرد، این است که آن حضرت از قابلیت ها و افعال همگان با خبر باشد.

ثانیا، میزان ستار بودن پروردگار نسبت به هر کس، به تناسب لیاقت، شایستگی و درجات نزدیکی او در پیشگاه خداست. از این رو خداوند برای کافران پرده پوشی ندارد و ستاریت او نسبت به مومنان نیز، به تناسب درجات ایمان آنها، متفاوت است.

بنابراین چه بسا بعضی اعمال مومنان مُقَرَّب را از نظر امام زمان نیز مخفی بدارد. امامان معصوم از همه ی صفات الهی از جمله صفت ستار بودن، برخوردارند. و همانند خدا، بندگان مومن را رسوا نمیکنند و رازدار اسرار و اعمال مردم هستند.

پرسش و پاسخ دانشجویی، ج ۲۷

۲۸

زندگی امام زمان بعد از ظهور چگونه است؟

پاسخ: معمولا وقتی بندگان دنیا، به مقام و منصبی یا پست حکومتی برسند، نحوه زندگیشان عوض شده، و تجملات و ریخت و پاش روز به روز بالا می گیرد، اما امامان معصوم و اولیاء الهی چنین نبوده و نخواهند بود، بلکه در بعضی از موارد، زندگی خود را سخت تر از گذشته انتخاب مینمودند.

زیرا عمل ایشان، برای مردمانی که تحت پوشش حکومت او قرار گرفته اند، سرمشق والگو میباشد. با در نظر گرفتن این موضوع که قسمت مهمی از جرایم و جنایات و مفساد اجتماعی از تجمل پرستی و پر زرق و برق شدن زندگی، و تشریفات

بیهوده و پر خرج و کمرشکن آن سرچشمه میگیرد، یکی از دلایل برچیده شدن مفاسد در دوران حکومت امام مهدی روشن می گردد.

در حدیثی از امام رضا چنین آمده: «لباس قائم چیزی جز پارچه خشن نیست، و غذایش نیز تنها غذای ساده و کم اهمیت است.»

منتخب الاثر، ص ۳۰۷

از امام صادق نیز نظیر این روایت در اثبات الهداه، ج ۷ ص ۷۹ نقل شده است.

۲۹

اولین بار چه کسی با امام زمان بیعت کرده؟

پاسخ: از روایات چنین استفاده میشود که اولین کسی که با حضرت مهدی بیعت کرده و به دست مبارک آن جناب بوسه میزند، حضرت جبرئیل امین فرشته مقرب الهی است.

از امام صادق روایت است که فرمودند: (آنگاه که خداوند به حضرت قائم اجازه خروج دهد، آن حضرت به منبر رود، پس مردم را به سوی خویش دعوت کند، و به خداوند سوگندشان دهد، و به حق خویش آنها را بخواند، و به اینکه بین ایشان به روش رسول خدا رفتار کند و به کردار آن حضرت عمل کند. آنگاه خداوند جبرئیل را می فرستد که نزد او بیاید، جبرئیل در حجر اسماعیل نزد آن حضرت می آید و میگوید: به چه چیز مردم را می خوانی؟

حضرت قائم دعوت خود را به او خبر دهد. جبرئیل میگوید: من نخستین کسی هستم که با تو بیعت میکنم، دست خود را برای بیعت باز کن، پس دست به دست آن حضرت گذارد، و بیش از ۳۱۰ مرد نزد او بیایند و با او بیعت نمایند، و در مکه میمانند تا یارانش به ده هزار نفر برسد، سپس از آنجا به مدینه رهسپار گردد.

۳۰

قضیه چاه مسجد جمکران چیست؟

جواب: عریضه نویسی به عبارتی توسل کردن و تقاضای حاجت از خدا، ریشه در روایات دارد. محدث قمی در منتهی الآمال مینویسد: هر کس در ضریح ائمه کاغذی را ببندد و مهر کند و آن را در نهر یا چاه آب و یا برکه ای بیاندازد و به نیت حضرت مهدی حاجت خود را ذکر کند، آن بزرگوار عهده دار برآورده شدن حاجت وی میشود.

بر همین اساس چاهی در مسجد جمکران وجود دارد. اما این چاه خصوصیتی ندارد و انسان میتواند برای توسل و عرض حاجت به محضر حضرت، در آن چاه یا چاه و نهر دیگری عرضه خود را بیاندازد. پس نباید تصور کرد این چاه جزوی از مسجد جمکران است و بدستور حضرت حفر شده و اینکه حضرت حتما نامه ها را خواهند خواند.

۳۱

محل سکونت امام زمان کجاست؟

جواب: دوران زندگی و محل سکونت ایشان قبل از ظهور به سه دسته تقسیم میشود:

۱) محل سکونت حضرت در زمان حیات پدرشان؛ ایشان در این زمان قطعا در شهر سامرا ساکن بودند.

۲) محل سکونت حضرت بعد از شهادت امام عسکری در زمان غیبت صغری؛ از شواهد و قرائن معلوم است که ایشان در این مدت در عراق زندگی میکردند چرا که چهار نایب حضرت که با ایشان رابطه ی مستقیم داشتند، در عراق بودند خصوصا در بغداد.

۳) محل سکونت حضرت در زمان غیبت کبری؛ به استناد برخی روایات، امام عصر در همه جا حضور پیدا میکنند و یوسف وار بطور ناشناس در بین مردم رفت و آمد می کنند در حالیکه مردم او را نمیشناسند.

۳۲.

چه مکان هایی به امام زمان منسوب است؟

جواب: اماکن زیادی به امام زمان منسوب است که به برخی از آنها میپردازیم.

مرحوم محدث نوری میفرماید از جمله اماکنی که منسوب به امام زمان است، وادی السلام در شهر نجف اشرف و مسجد سهله در شهر کوفه و مقام امام زمان در شهر حلّه و مسجد جمکران در قم و مسجد کوفه و سرداب مقدس در شهر سامرا هستند.

به احتمال قوی، یکی از علل این که این اماکن به حضرت منسوب است، این است که ایشان در این اماکن رفت و آمد دارند و مکانی است که عاشقان و دلباختگان حضرت به آنجا مراجعه می کنند.

۳۳.

امام زمان در قبال منتظران و شیعیان چه عنایاتی دارند؟

جواب: توجه و عنایات آن حضرت به شیعیان و ارادتمندانشان بسیار زیاد است که به برخی اشاره می گردد:

۱- دفع بلا از شیعیان و منتظران.

۲- دعا برای دوستان و منتظران.

۳- تعیین نواب عام و تاییدات آنها.

۴- نصیحت و تذکر.

۵- پاسخ به مشکلات علمی.

۶- تعلیم دعا.

۷- شفای مریضان.

۸- برآوردن حاجات و رفع مشکلات.

۹- دستگیری گمشدگان.

۳۴

تعریف لغت و اصطلاحی انتظار چیست؟

انتظار در لغت به معنای چشم به راه بودن، دیده بانی، صبر در امور و نوعی امید بستن به آینده است و منتظر به کسی گفته میشود که از وضع موجود و حاضر راضی نیست و برای وضع بهتری در تلاش است.

انتظار در اصطلاح عبارت است از چشم به راهی برای آینده ای که در آن ظلم و ستم و بی عدالتی ها نباشد و جهان از همه زشتی ها رهایی یابد و عدالت در جهان حاکم شود.

انتظار، امید به آمدن انسان کاملی است که جهان توسط او پر از عدل و داد شود و آسایش و امنیت و خیر در جهان برقرار گردد.

۳۵

مگر امام زمان هم مریض می شوند که بعضی می گویند ((برای سلامتی امام زمان صلوات))؟

پاسخ: بله، امامان ما جسم دارند و مانند بقیه انسان ها، کار و تلاش می کنند، غذا می خورند، خسته می شوند و استراحت می کنند. کسی بالاتر از پیامبر اسلام نیست. ایشان بارها توسط دشمنان زخمی شدند. چه برسد به بیماری های کم و کوچک مثل سرماخوردگی و تب کردن.

از معرفت ماست که نمی خواهیم همین بیماری های کوچک، امام را اذیت کند؛ بلکه صدقه می دهیم که هرگونه بلا و بیماری از ایشان دور بماند. راه دیگر سلامتی ایشان، دعای «اللهم کن لولیک...» است که اهل بیت می خواندند و به ما آموختند. با اینکه امام زمان هنوز به دنیا نیامده بودند، اما امام رضا و امام صادق برای سلامتی ایشان دعا می کردند.

عمل دیگر برای سلامتی امام زمان، فرستادن صلوات است. پس ((برای سلامتی امام زمان (عجل الله فرجه) صلوات.))

۳۶

کدام دعا نقش مهمی در ظهور امام زمان (عج) دارد؟ دعای «اللهم کن لولیک...» یا دعای دیگر؟

باید از خداوند بخواهیم که در ظهور حضرت تعجیل فرماید. اشتباه مهم ما این است که از خود امام زمان می خواهیم که تشریف بیاورند؛ در حالی که ظهور به خواست خداوند متعال بستگی دارد. نباید به خداوند دستور بدهیم که چکار کند و چه کار نکند و به خدا اعتراض کنیم؛ بلکه باید به درگاه الهی دعا، التماس و زاری کرد. ما باید در هر حال راضی به رضای الهی باشیم که او بهتر مصلحت ما را می داند و فرج امام زمان را از خدا بخواهیم، نه از خودشان.

درباره حضرت مهدی دعاهای زیادی سفارش شده است که اهل بیت هم آن را می خواندند. مانند زیارت ها و دعاهای زیر که میتواند ما را به حضرت نزدیک، و معرفت ایشان را در دل ما زیاد کند و باعث ظهور ایشان شود:

- دعای غریق: «یا الله یا رحمن یا رحیم یا مقلب القلوب ثبت قلبی علی دینک»
- دعای فرج: «الهی عظم البلاء و...»
- دعای «اللهم کن لولیک...»
- زیارت آل یس
- دعای ندبه
- دعای عهد

۳۷.

مفهوم رجعت چیست و چه زمانی اتفاق می افتد؟

رجعت به معنای بازگشت است. یعنی خدا گروهی از مردگان را با همان شکل خود به دنیا باز میگرداند. از نظر شیعه و طبق روایات فراوان، در زمان ظهور، برخی از مردم که از دنیا رفته اند دوباره زنده می شوند. اصل رجعت یک امر مسلم قرآنی است.

خداوند در آیات متعددی به زنده شدن برخی مردگان اشاره دارد. مانند زنده شدن عزیز، گروهی از بنی اسرائیل، هزاران نفر، مقتول بنی اسرائیل، زنده شدن پرندگان به دست حضرت ابراهیم، زنده شدن مردگان توسط حضرت عیسی. در عهد عتیق (کتاب مقدس یهودیان و مسیحیان) نیز نمونه هایی ذکر شده است. مانند زنده شدن کودکی به دست الیشع، زنده شدن پسری به دست ایلیا. طبق این نقل ها و داستان ها، رجعت امری ممکن و حتمی است و زنده شدن مردگان در همین دنیا نیز امکان وقوع دارد.

۳۸.

چه کسانی در زمان ظهور رجعت می کنند؟

جواب: یکی از روشن ترین آیات در پاسخ به این سوال، آیه ۸۳ سوره نمل است. «و روزی که ما از هر امتی، گروهی را از کسانی که آیات ما را تکذیب می کردند محشور می کنیم و آن ها را نگه می داریم تا به یکدیگر ببینند»

در این آیه از زنده شدن گروهی از انسان ها سخن می گوید، در حالی که آیتی که درباره روز قیامت هستند، همواره از زنده شدن همگان سخن می گویند. مانند: «ما همه ی آنها را در این هنگام محشور می کنیم به گونه ای که حتی یک نفر را ترک نخواهیم گفت.»

مشهور این است که رجعت به کسانی اختصاص دارد که یا از مومنان خالص و یا از کافران خالص بوده اند. احادیث فراوانی از رجعت انبیاء و اولیای خدا به ویژه امام حسین، امام علی و اهل بیت به هنگام ظهور امام مهدی سخن گفته اند.

در برخی از احادیث به رجعت جمعی از اصحاب خاص پیامبر و امام علی اشاره شده است. رجعت شهدا نیز مورد تأکید برخی از احادیث است. در کنار اینها، از رجعت کافران و منافقان مهم نیز یاد شده است. ولی از تمام این احادیث می توان نتیجه گرفت که مومنان خالص و کافران خالص رجعت خواهند کرد.

۳۹

آیا اهل سنت و فرقه های دیگر شیعه نیز ظهور حضرت مهدی را قبول دارند؟

اعتقاد به وجود منجی آخرالزمان، مورد اتفاق همه ادیان الهی و بسیاری از ادیان غیرالهی است. اهل سنت هم به وجود منجی ای به نام مهدی در آخرالزمان معترفند. اختلافی که هست یکی در این است که نسب مهدی چیست؟ بعضی او را از اهل بیت پیامبر می دانند و بعضی نه.

اختلاف دیگر در آن است که مهدی موعود به دنیا آمده و عمر طولانی دارد و یا در آخرالزمان به دنیا می آید؟ نظر مشهور میان اهل سنت در این دو مورد، همان اعتقاد شیعی است که مهدی منتظر هم اکنون به دنیا آمده و از اولاد حضرت رسول اکرم است.

اما اختلاف اساسی میان ما و مشهور اهل سنت در این است که حضرت مهدی، فرزند امام حسن عسگری است - که شیعیان به آن قائلند؛ و یا نه - که اهل سنت آن را می گویند. اگرچه در بعضی روایات آنها آمده که حضرت مهدی فرزند حسن بن علی العسگری است، ولی علمای اهل سنت آن را نمی پذیرند.

۴۰

آیا حضرت مهدی از ابزار جنگی استفاده می کند؟

در روایات، کمتر سخن روشنی در این باره به چشم می خورد و تنها سلاح مورد اشاره در کلام معصومان «سیف» است. عده ای بر این باورند که بکار بردن کلمه «سیف» در معنای حقیقی و ابزار برنده جنگی خاص است. البته این گروه درباره غالب شدن حضرت با این سلاح بر دشمنان، توجیهات متفاوتی دارند.

دسته ای دیگر بر این اعتقادند که «سیف» در این روایات، کنایه از قدرت و نیروی نظامی است. این گروه شواهد متعددی بر این ادعا ذکر می کنند؛ همان گونه که کلمه «قلم» کنایه از علم و فرهنگ است. آنان شمشیر را نماد قدرت و جهاد مسلحانه دانسته، می گویند: هر ابزاری که قدرت حضرت را به نمایش بگذارد، می تواند مورد استفاده قرار بگیرد. با توجه به تکامل خارق العاده علم در آن زمان، ممکن است سلاح هایی فراهم آید که هرگز در تصور انسان های امروز قابل درک نباشد. بنابراین، این مسئله به اهلش واگذاشته شده است.

ضمن اینکه قیام آن حضرت، قیامی است متکی بر قدرت الهی که قدرتی است فوق حد تصور. البته در برخی کتب آمده: زمان قیام، سلاح های پیشرفته از کار می افتد. آنچه به یقین است، اینکه قدرت الهی در قیام امام زمان متجلی می شود.